

Giới thiệu sách XÃ HỘI HỌC VĂN HỌC

Tôi thực sự bị hấp dẫn khi đọc quyển sách này bởi những điều mới mẻ trong nghiên cứu xã hội học và văn học. “Các định nghĩa truyền thống đôi khi quan tâm đến nội dung sách, nhưng không có định nghĩa nào quan tâm đến việc *nó được sử dụng*” (trang 333 của sách). Đó là chỉ là một trong số những câu mà tôi cảm thấy tâm đắc, cảm thấy bị kích thích để tìm hiểu sâu hơn về mối quan hệ tương tác giữa văn học và xã hội.

Các tác giả của cuốn sách đều là những nhà nghiên cứu về văn học hay xã hội học. Nguyễn Phương Ngọc đang là Phó Giáo sư Xã hội học (maitre de conference) tại Đại học Aix-Marseille, Lộc Phương Thủy đang là giáo sư cao cấp văn học của Viện Văn học, Phùng Ngọc Kiên hiện là nghiên cứu viên của Viện Văn học. Họ đã từng có nhiều năm nghiên cứu về văn học Pháp hoặc có nhiều thời gian học tập, nghiên cứu và làm việc tại Pháp. Điều này làm tăng thêm sự tin tưởng của tôi về chất lượng học thuật của cuốn sách khi phạm vi nghiên cứu của nó chủ yếu trong không gian xã hội Pháp.

Cuốn sách xuất bản vào tháng 3 năm 2014, dày 539 trang, có hai phần chính: Phần thứ nhất là *Nghiên cứu* bao gồm các bài giới thiệu chung về xã hội học văn học và xã hội học văn học Pháp từ đầu thế kỷ XX đến nay, với ba đại diện tiêu biểu ở Pháp trong thế kỷ XX là Lucien Goldmann, Robert Escarpit, Pierre Bourdieu. Cũng trong phần này, phần nghiên cứu ứng dụng tại Việt Nam vận dụng “lý thuyết trường” của P. Bourdieu vào nghiên cứu đời sống văn học nghệ thuật ở Việt Nam qua một số trường hợp cụ thể như: hoạt động văn học giai đoạn hòa bình lập lại xét từ lý thuyết trường, nghiên cứu xã hội học văn học trường hợp Trần Dần, nghiên cứu khoảng cách thẩm mỹ tiểu thuyết dịch qua trường hợp tác phẩm *Bà Bovary*. Phần thứ hai là *Văn bản dịch*. Phần này giúp người đọc có cơ hội được tiếp xúc với một số văn bản gốc (trích dịch) của các nhà xã hội học văn học Pháp như L. Goldmann, R. Escarpit, P. Bourdieu, A. Boschetti.

Nếu như tiếp cận nghiên cứu văn học theo hướng xã hội không phải quá mới mẻ ở Việt Nam, thì xã hội học văn học với tư cách một chuyên ngành khoa học lại thực sự mới mẻ. Các tác giả dường như đã khái quát được tình hình xã hội học văn học ở Việt Nam, lịch sử hình thành xã hội học văn học, cũng như những cách hiểu về xã hội học văn học. Điều đáng nhấn mạnh hơn là trong một khuôn khổ có hạn, các tác giả đã không chỉ lựa

chọn được một số đại diện lớn nhất của xã hội học văn học Pháp để nghiên cứu, lựa chọn được những văn bản đích đáng để dịch mà còn áp dụng được phương pháp của Bourdieu vào nghiên cứu những trường hợp đáng chú ý của văn học Việt Nam, nhằm bổ sung một góc nhìn khác về nghệ thuật trong quan hệ với xã hội.

Qua tác phẩm, có thể thấy xã hội học văn học nghiên cứu tất cả các vấn đề liên quan đến mối quan hệ giữa đời sống văn học và đời sống xã hội, bao gồm các vấn đề thuộc bên trong và bên ngoài tác phẩm, các vấn đề thuộc giai đoạn trước, trong và sau tác phẩm. Xã hội học văn học không chỉ dựa trên những tri thức và thao tác xã hội học mà còn phải tính đến những đặc trưng của văn chương. Vì vậy, có thể nói rằng xã hội học văn học là một lĩnh vực nghiên cứu nhiều tiềm năng nhưng cũng khá phức tạp đòi hỏi sự đầu tư, xem xét thấu đáo của người nghiên cứu.

Sự ra đời cuốn sách này như là một sự kiện, một sự bổ sung cần thiết về mặt phương pháp luận khi nghiên cứu các vấn đề văn học dưới góc nhìn xã hội. Đối với xã hội học, đây có thể sẽ là khởi đầu cho một chuyên ngành xã hội học mới vốn chưa hề có ở Việt Nam. Xin trân trọng giới thiệu với các bạn để cùng nhau tìm hiểu, thảo luận và khích lệ tinh thần nghiên cứu khoa học.

Nguyễn Tuấn Minh